

บทที่ ๓

การรวมของกองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทยในยุทธภูมิพม่าและแคว้นสหรัฐไทยเดิม

เมื่อรัฐบาลไทยและรัฐบาลญี่ปุ่นได้ร่วมลงนามในหลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ และได้ทำการศึกษาสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แล้ว ฝ่ายไทยจึงดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่กองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทยทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านการเมือง ทางด้านการทหาร ทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านวัฒนธรรม ความร่วมมือทางทหารของไทยต่อญี่ปุ่นในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพาในระยะต้นสงครามนั้น มีผลให้กองทัพญี่ปุ่นได้ชัยชนะในการรุกรานที่มลายู สิงคโปร์ และพม่า

เพื่อจะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นให้มีความใกล้ชิดและเข้าใจกัน ในความร่วมมือระหว่างสองประเทศนี้ รัฐบาลไทยได้จัดคณะทูตพิเศษซึ่งมีพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา แม่ทัพสนามเป็นหัวหน้าคณะทูตพิเศษของไทย เดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศญี่ปุ่น ณ กรุงโตเกียว เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งได้รับการต้อนรับจากรัฐบาลญี่ปุ่นอย่างดียิ่ง ฝ่ายรัฐบาลญี่ปุ่นได้ส่งนายฮิโรตา อดีตนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเดินทาง

• จีปี เซลิน, นายพลลี้ภัย, แปลโดย อุทัย ศัลยลาภกุล (พระนคร: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, ๒๔๘๗), หน้า ๑๓-๑๕.

พลตรี จีปี เซลิน เป็นหัวหน้าเสนาธิการฝ่ายยุทธการของกองทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทย เป็นผู้วางแผนการรุกรานในมลายู สิงคโปร์ พม่า อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และในประเทศไทย

注意事項

盤谷市内

日泰政府聯絡所

今回泰政府と日本軍との間に協定された事により

依り今後凡この関係する事務ある場合に於ては日本

軍関係者が直接に当該聯絡所(方オラン公園内)へ出頭

し当該係官吏に連絡交渉せらる度し

地方に於ても同様に地方官へ出頭連絡交渉

せらる度し

ข้อความภาษาญี่ปุ่นข้างบนนี้ คือประกาศของกองอำนวยการ
กรรมการผสม (กองทัพนาม) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นทราบว่า ในกรุงเทพฯ
เมื่อมีธุระการงานที่จะทำการติดต่อเกี่ยวกับฝ่ายไทยแล้ว ขอให้เจ้าหน้าที่
ญี่ปุ่นนั้น ๆ ไปทำการติดต่อโดยตรงกับเจ้าหน้าที่ของกองอำนวยการกรรมการผสม
สำหรับหัวเมือง ขอให้เจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นทำการติดต่อโดยตรง
กับชาหลวงประจำจังหวัดและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทย.

ทางมาเยือนประเทศไทย เป็นการตอบแทนอย่างเป็นทางการในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.
๒๔๕๕ ทั้งสองฝ่ายคือไทยกับญี่ปุ่นได้แถลงการณ์ร่วมกันที่จะให้ความร่วมมือทางทหาร^๑

รัฐบาลไทยกับรัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีหน้าที่ติดต่อกัน
ระหว่างญี่ปุ่นกับไทย เรียกว่า "กรรมการผสม" โดยให้มี "กองอำนวยการ" เป็น
เครื่องมือในการปฏิบัติการตั้งที่ทำการอยู่ ณ หอการค้าไทย (สนามเสือป่า) กรุงเทพฯ
กรรมการคณะนี้เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยเดียวเท่านั้นที่จะทำการติดต่อกันระหว่างญี่ปุ่นกับไทยใน
ทุก ๆ กรณี ทั้งนี้โดยมีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลทหารสูงสุด คณะกรรมการ
การชุดนี้มี พลโท จีระ วิชิตสงคราม เสนาธิการทหารบกเป็นประธาน ส่วนกรรมการ
มี พันเอก ประยูร ภมรมนตรี พันโท ไชย ประทีปะเสน และร้อยเอก อาจ
เจริญศิลป์ เป็นเลขานุการ และมีอนุกรรมการขึ้นอยู่ดังต่อไปนี้

- ๑) อนุกรรมการเศรษฐกิจ
- ๒) อนุกรรมการรถไฟ
- ๓) อนุกรรมการขนส่งทางบก
- ๔) อนุกรรมการขนส่งทางน้ำ
- ๕) อนุกรรมการไปรษณีย์
- ๖) อนุกรรมการศุลกากร^๒

กบส.ต่างประเทศ. แฟ้ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๔ (๒๑) คำแปล ปาถกถา
ของเอกอัครราชทูตทูตสุโขทัย ณ หอประชุมสาธารณะชิบามา วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๔๕๖

^๒ กบส.ต่างประเทศ. แฟ้ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑) การประสาน-
งานระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๕๔

ส่วนการติดต่อในระดับส่วนภูมิภาคนั้น ใหญ่บังคับบัญชาทหารกับข้าหลวงประจำจังหวัด ๗ จังหวัดนั้นเป็นผู้แทนและทำการตกลงในส่วนปลีกย่อยได้ แต่ถ้าเกี่ยวกับหลักการใหญ่แล้วต้องติดต่อโดยตรงกับคณะกรรมการผสมก่อนเสมอ

ต่อมาเมื่อสถานการณ์สงครามเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นและภารกิจของกรมการผสมมีมากขึ้น จึงได้ยกฐานะกรมการผสมขึ้นเป็น "กรมประสานงานพันธมิตร" เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกองบัญชาการทหารสูงสุด มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับฝ่ายญี่ปุ่นโดยตรง ซึ่งมี พลตรี ไชย ประทีปะเสน เป็นเจ้ากรม^๒ และมีพันโท หม่อมเจ้า พิสิษฐทิศพงษ์ ศิริกุล เป็นรองเจ้ากรม กรมประสานงานพันธมิตรได้ปฏิบัติหน้าที่จนสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒

ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา ที่นับว่าสำคัญเรื่องหนึ่งคือ การสร้างทางรถไฟสายยุทธศาสตร์ "ไทย-พม่า" เพื่อสนับสนุนการร่วมยุทธในพม่า และเนื่องจากความจำเป็นที่ญี่ปุ่นต้องส่งกำลังบำรุงไปสู่แนวหน้าในพม่าและพรมแดนอินเดียน จีนได้ตกลงสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยญี่ปุ่นได้ตกลงออกค่าใช้จ่ายและสร้างทางรถไฟเอง แต่ขอให้ประเทศไทยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้แก่ญี่ปุ่นบ้าง

^๑ กบส. ต่างประเทศ. แพ้ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑) การประสานงานระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๘๕

^๒ พันโท ไชย ประทีปะเสน ได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็น "พลตรี"

^๓ กบส. ต่างประเทศ. แพ้ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๓) บก. สูงสุดที่ ๓๖/๒๔๘๖ เรื่องยกเลิกกรมการผสมฝ่ายไทยและตั้งกรมประสานงานพันธมิตร ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๔๘๖

ตามสมควร

เส้นทางที่ญี่ปุ่นใช้สร้างทางรถไฟสายไทย-พม่า เริ่มต้นจากสถานีหนองปลาจุก อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ไปสิ้นสุดที่สถานีตันมึญรายัต (Thanbyuzayat) ในประเทศพม่า รวมระยะทางประมาณ ๔๑๕ กิโลเมตร ระยะทางที่อยู่ในเขตไทยจาก สถานีหนองปลาจุก-กาญจนบุรี-บ้านเจ็บสามองค์ ๓๖๔ กิโลเมตร และอยู่ในเขตพม่า ๑๑๑ กิโลเมตร เริ่มสร้างเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ และสร้างเสร็จเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ รวมเวลาสร้างประมาณหนึ่งปี เนื่องจากสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขา สูงชันเป็นป่าดงดิบมีฝนตกชุกมากจึงมีไข้มาลาเรีย (ไข้ป่า) และโรคเมืองร้อนนานาชนิด จึงทำให้มีผู้เสียชีวิตในการสร้างทางรถไฟสายนี้ ทหารญี่ปุ่นเสียชีวิตประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน เชลยศึกอังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และเนเธอร์แลนด์ ๑๒,๐๐๐ คน และ บรรดากรรมกรชาวต่างชาติอีกประมาณ ๒๕,๐๐๐ คน ดังนั้นจึงเรียกทางรถไฟสายนี้ว่า "ทางรถไฟสายมรณะ"^๒

ตามข้อตกลงระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ในหลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ฉบับวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ทางรถไฟสายนี้เมื่อสร้างเสร็จแล้วกองทัพญี่ปุ่นจะเข้าใช้

^๑ การรถไฟแห่งประเทศไทย. "การสร้างทางรถไฟทหารติดต่อกันระหว่างประเทศไทย-พม่าระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา" [ม.ป.ท.]

^๒ เรื่องเดียวกัน (กรรมกรชาวต่างชาติได้แก่ ชาวจีน พม่า มลายู อินโดจีน)

^๓ กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร กรมการศึกษาวิจัย, กระทรวงกลาโหม.

"เรื่องข้อตกลงไทย-ญี่ปุ่นเกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างประเทศไทยกับพม่า"

(โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ฉ. และในภาคผนวก ช.)

และดำเนินการให้เหมาะสมตามแผนยุทธศาสตร์ด้วยตนเอง จนกว่าจะเสร็จสงครามส่วน
รายละเอียดในการปฏิบัติที่จำเป็นจะไต่ตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่รถไฟทั้งสองฝ่าย งาน
สร้างทางรถไฟสายนี้ นับเป็นผลสำเร็จจากความร่วมมือทางทหารที่สำคัญประการหนึ่ง และ
ญี่ปุ่นได้อาศัยเส้นทางรถไฟสายนี้ลำเลียงกองทหารอาวุธยุทโธปกรณ์และเสบียงอาหารจากดิน
แดนไทยไปสู่แนวหน้าในพม่าและพรมแดนอินเดีย ซึ่งสะดวกรวดเร็วกว่าทางทะเล^๒
แต่เนื่องจากเส้นทางรถไฟสายนี้สร้างผ่านบริเวณป่าดงดิบและเป็นเขตที่มีฝนตกชุกจึงได้รับความ
เสียหายบ่อยครั้ง ประกอบกับความรีบเร่งในการสร้างทางรถไฟสายนี้จึงทำให้ทาง
รถไฟสายนี้ขาดคุณภาพ ทั้งการโจมตีทางอากาศของฝ่ายสัมพันธมิตรก็เพิ่มความรุนแรง
มากขึ้น ทางรถไฟสายไทย-พม่าจึงเสียหายบ่อยครั้งตลอดระยะเวลาสงคราม

ญี่ปุ่น-ไทยยังได้ร่วมมือกันสร้างทางรถไฟผ่านคอคอคกระคือ สายชุมพร-กระบุรี
อีกสายหนึ่งเพื่อใช้เป็นเส้นทางส่งกำลังบำรุงของญี่ปุ่นไปสู่ดินแดนตอนใต้ของพม่า นอก
จากนี้ญี่ปุ่นยังได้ขอร้องให้ฝ่ายไทยสร้างถนนสายยุทธศาสตร์จากกรุงเทพฯ-หาดใหญ่ เพื่อ
ลำเลียงทหารญี่ปุ่นจากสิงคโปร์ส่งไปแนวหน้าในพม่า^๓ ญี่ปุ่นได้ชัยชนะยึดเมืองเมะละลาง

กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร กรมการศึกษาวิจัย, กระทรวงกลาโหม.
"เรื่องข้อตกลงไทย-ญี่ปุ่นเกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างประเทศไทยกับพม่า"

^๒ กบส. ต่างประเทศ. แฟ้ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๑ (๑๖) บันทึกการ
ประชุมให้สัมภาษณ์ระหว่างเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นและผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทย เมื่อวันที่ ๓

เมษายน ๒๔๘๕

^๓ ปศ.ยก.ทบ.กท., บก.ทบ.กท. "การยุทธในอินเดีย-พม่า" สท.๒ ที่

๘๖/๒๑๕ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗

ได้เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๕ เพราะได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลไทยในการสร้างทางรถไฟระหว่างสงครามมหาเอเซียบริพัฯ ส่วนเงินค่าใช้จ่ายในการสร้างทางรถไฟสายไทย-พม่าทั้งสองสายนี้ กองทัพอู๋นในประเทศไทยได้กู้เงินจากรัฐบาลไทยจำนวน ๒ ล้านบาท โดยฝ่ายไทยให้อู๋นใช้คืนด้วยทองคำและสินค้าที่ฝ่ายไทยต้องการจากฝ่ายอู๋น^๒

รัฐบาลไทยได้ให้ความร่วมมือทางทหารกับรัฐบาลอู๋นโดยกองบัญชาการทหารสูงสุดได้ตั้ง "กองทัพอู๋น" ขึ้นเพื่อร่วมรบกับอู๋นตามนโยบายหลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับอู๋นฉบับวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ โดยรวบรวมทหารจากส่วนต่างๆ ของประเทศไทยจัดเป็นกองทัพอู๋นขึ้นมี พลตรี จรุง รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ เป็นแม่ทัพประกอบด้วยหน่วยขึ้นตรงดังนี้คือ

- กองบัญชาการกองทัพอู๋น
- กองพลที่ ๒
- กองพลที่ ๓
- กองพลที่ ๔
- กองพลทหารม้า
- กรมทหารม้าที่ ๑๒
- กองบินพายุ (กองทัพอากาศ)
- กองพันปืนต่อสู้อากาศ-ยานพายุ
- กองพันทหารราบที่ ๓๕
- กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๑
- กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๑๑

^๑ กบส. ต่างประเทศ. แพ้ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๑ (๑๖) บันทึกการประชุมให้สัมภาษณ์ระหว่าง เอกอัครราชทูตอู๋นและผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทย เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๔๔๕

^๒ ธนาคารแห่งประเทศไทย. แพ้ม C :๑๐, "เงินสร้างทางรถไฟสายไทย-พม่า"

^๓ ปศ.ยก.ทบ.กท., คำสั่งกองทัพบก "ลับเฉพาะ" ที่ ๑๓๓๖๐/๒๔๔๔ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๔๔

กองพันทหารช่างที่ ๑ กองพันทหารช่างที่ ๒ กองพันทหารช่างที่ ๓ และกองพันทหารช่างที่ ๔ รวม ๑๕ หน่วย กองทัพอากาศมีกำลังพลประมาณ ๗,๐๐๐ คน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ มีกำลังพลประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน และใน พ.ศ. ๒๔๘๘ มีกำลังพลประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ คน

เนื่องจากในระยะต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๕ นั้น แก้วอันสรัฐไทยเดิม (ไทยใหญ่หรือแคว้นฉาน) ดินแดนทางตอนเหนือของประเทศพม่า ถูกกองทัพจีนภายใต้การนำของจอมพล เจียง ไคเช็ค (Field Marshall Chiang Kai-Shek) ได้รุกเข้ามายึดแคว้นสรัฐไทยเดิมไว้ และเมื่อเริ่มต้นสงครามมหาเอเชียบูรพา กองทัพญี่ปุ่นได้รุกเข้าไปในดินแดนพม่าจนกระทั่งถึงพรมแดนอินเดีย อาจจะเป็นจุดอ่อนในแนวหลังที่กองทหารอังกฤษและกองทหารจีนหน่วยโอกาสโจมตีตัดแนวหลังกองทัพญี่ปุ่นในพม่าในบริเวณเมืองมันละเลและแสนหรีให้ขาดออกจากกำลังส่วนใหญ่ในแนวหน้าได้ ด้วยเหตุนี้กองบัญชาการทหารสูงสุดของญี่ปุ่นประจำประเทศไทยจึงได้ขอร้องให้กองทัพไทยทำการรุกรบเป็นปีกขวางป้องกันข้าศึกในแนวหลังของกองทัพญี่ปุ่นในพม่าไว้ เพื่อมิให้กองทหารญี่ปุ่นส่วนนี้ถูกบีบรัด

กองบัญชาการทหารสูงสุดของไทยได้กำหนดหลักความมุ่งหมายทางยุทธการสำหรับกองทัพพายัพเป็น ๒ ชั้น ดังนี้คือ

๑ ปศ.ยก.ทบ.กท., คำสั่งกองทัพบก "ลับเฉพาะ" ที่ ๑๗๓๖๐/๒๔๘๔

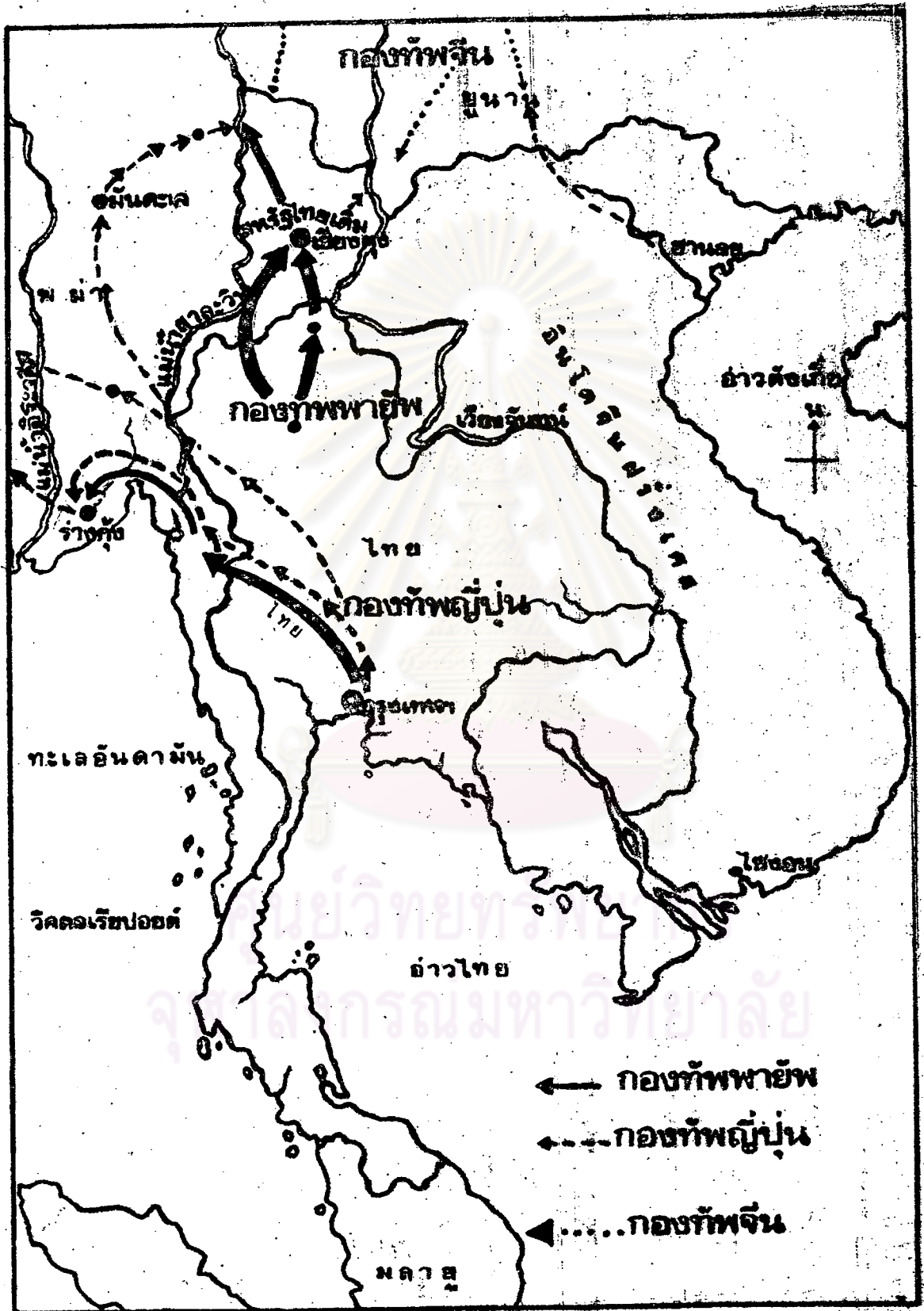
ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๔

๒ ปศ.ยก.ทบ.กท., บก.กองพล ๔ กองทัพพายัพ ส.ช.๒๓๓๔ ที่ ๙๕๐/๑๗๓๓

บันทึกการประชุมเรื่องการเตรียมการรุก ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๔๘๕ "ลับ"

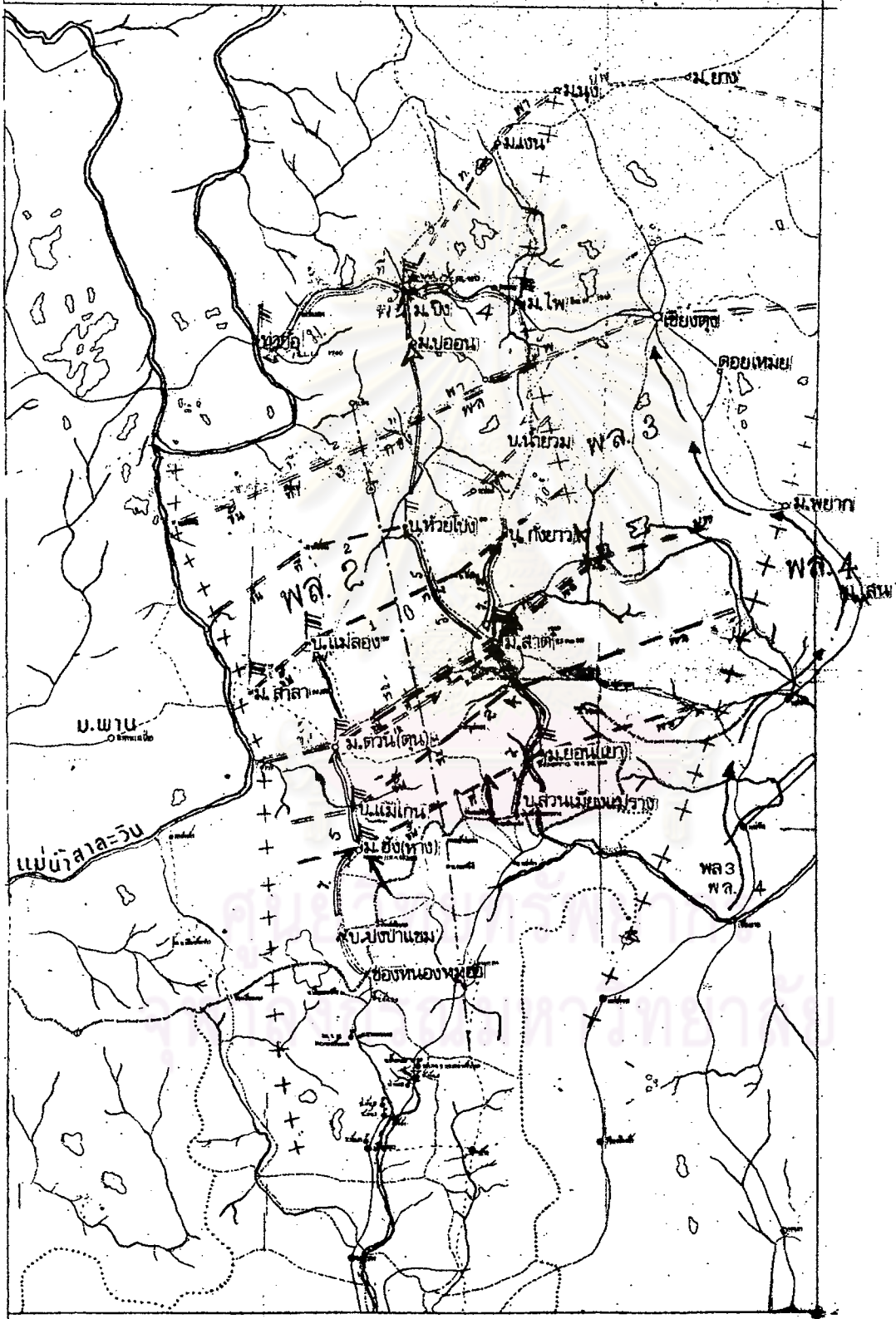
(โปรดดูแผนที่ประกอบในใบแทรก)

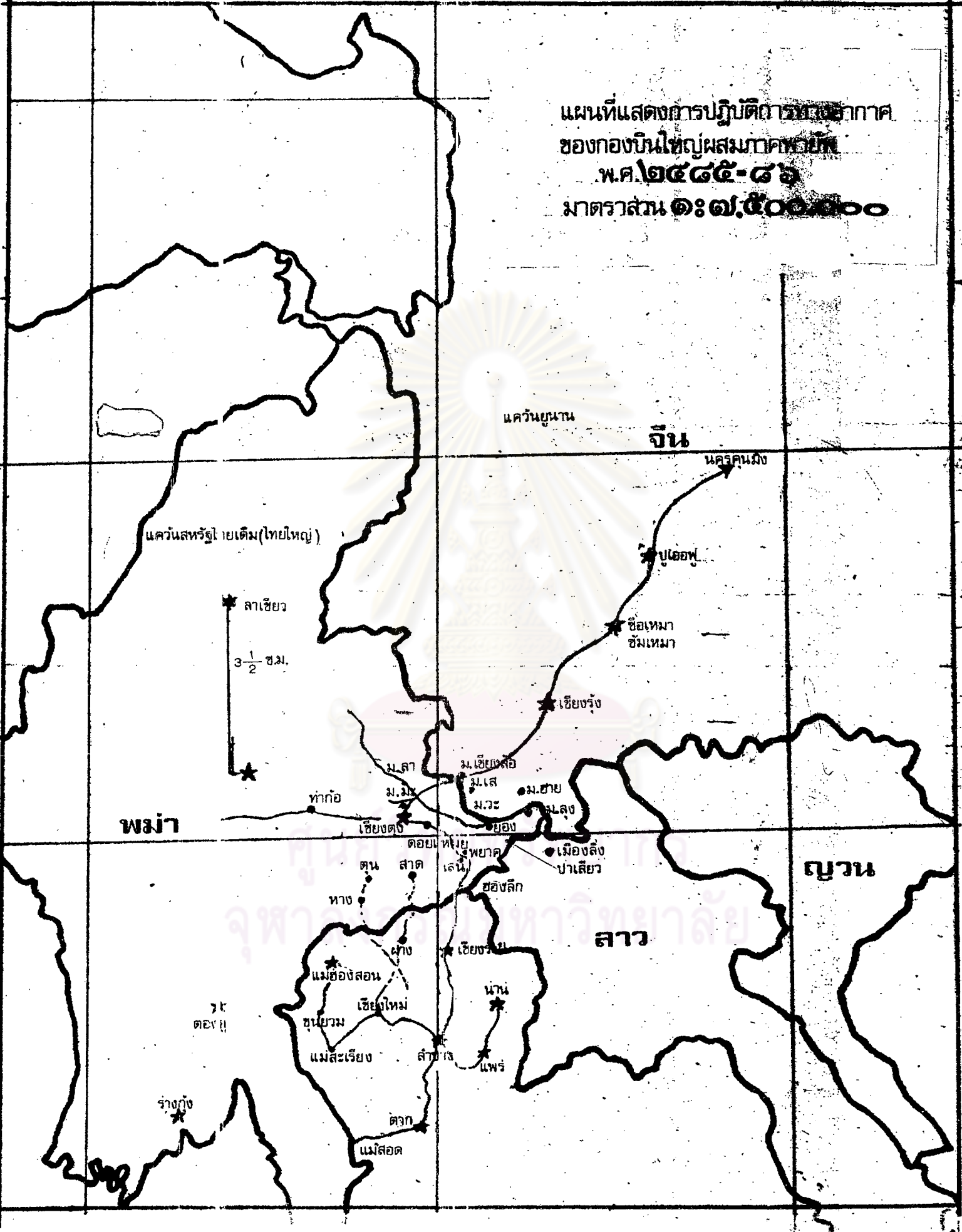

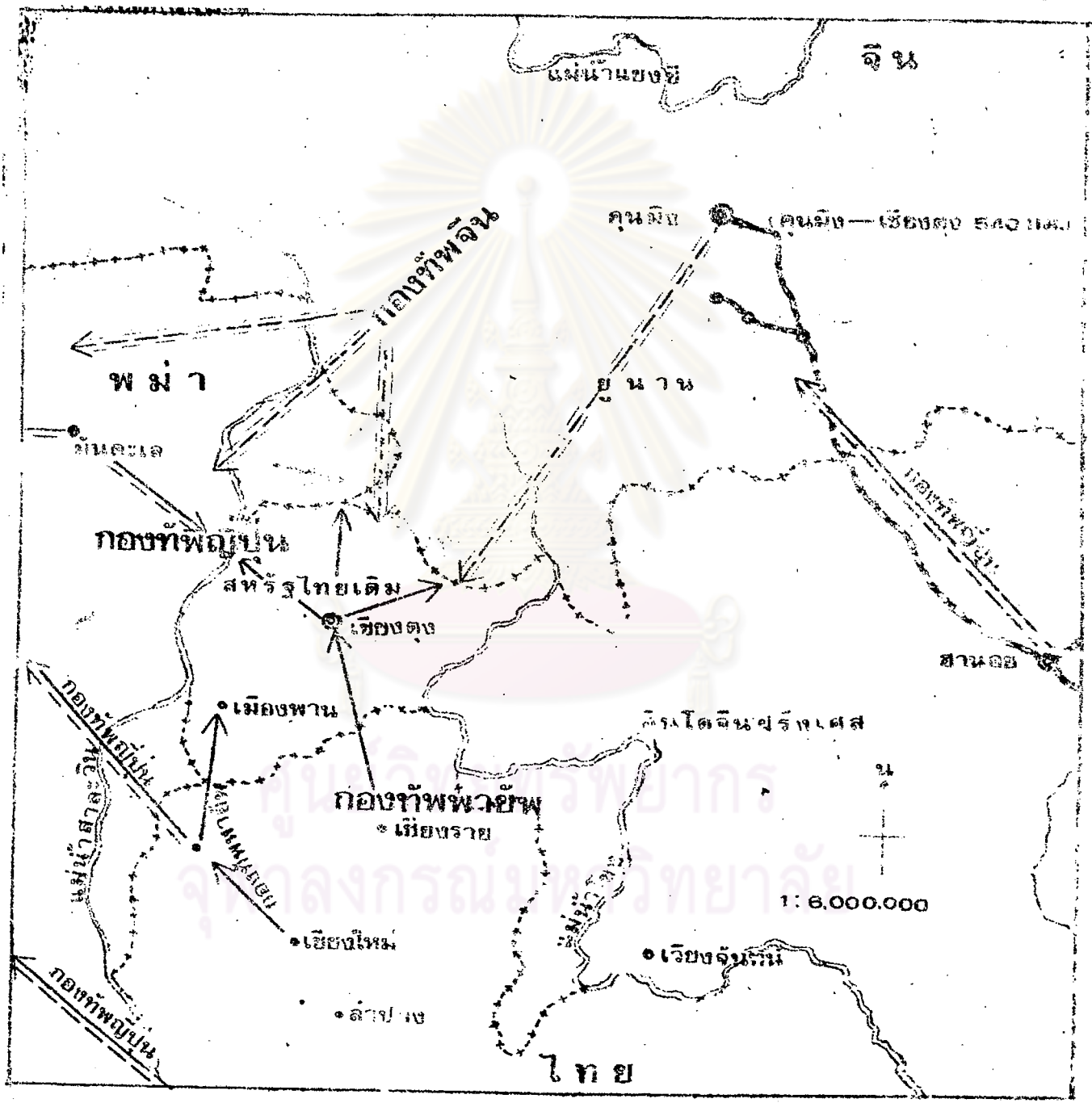
แผนที่แสดงการกบของพล. 2, พล. 3, พล. 4

มาตราส่วน 1:400,000

แผนที่แสดงการปฏิบัติการของอากาศ
 ของกองบินใหญ่ผสมภาคพายัพ
 พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๖
 มาตรฐาน ๑:๗,๕๐๐,๐๐๐

"๑. รุกเข้าไปในแคว้นสหรัฐไทยเดิม (ไทยใหญ่)

๒. (๑) ขึ้นต่อไปอาจรุกไปตอนเหนือสุดของแคว้นสหรัฐไทยเดิมและแคว้นยูนาน แต่ในขั้นนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองทัพญี่ปุ่นเสียก่อน"

ก. ชัยชนะของกองทัพไทยในยุทธภูมิเชียงตุงและเมืองพาน

ตามข้อตกลงในหลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ฉบับวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ นั้น "กองทัพญี่ปุ่น ณ ประเทศไทย และกองทัพไทยจะทำการร่วมยุทธต่อกองทัพข้าศึกในพม่า"^๒ กองทหารญี่ปุ่นและกองทหารไทยได้รุกเข้าสู่ดินแดนพม่าตอนใต้และทำการรบเคียงบ่าเคียงไหล่กัน โดยกองทหารไทยส่วนหนึ่งไปตั้งอยู่ที่วัดตอเรียปอดค์ของพม่า (เส้นพรมแดนไทย-พม่า ทางตอนใต้) และได้เริ่มรุกเข้าสู่ดินแดนพม่าทางตอนใต้จนถึงนครย่างกุ้ง กองทหารไทยส่วนนี้ได้รุกขับไล่กองทหารอังกฤษแตกพ่ายไปตลอดแนวรบ นครย่างกุ้งจึงตกอยู่ใต้การยึดครองของญี่ปุ่นและกองทหารไทย ชัยชนะครั้งนี้เป็นที่ชื่นชมยินดีแก่กองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทยมาก กล่าวคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้ส่งสาส์นไปแสดงความยินดีและส่งผู้แทนฝ่ายทหารในกองทัพไทยไปร่วมแสดงความยินดีต่อกองทัพญี่ปุ่น ณ นครย่างกุ้ง โดยนาวาอากาศเอก พันจตุราศนี เสนาธิการทหารอากาศ และเรืออากาศเอก หาริน พงสกูล ได้ทำการบินด้วยเครื่องบินของกองทัพอากาศไทยไปลงที่สนามบินนครย่างกุ้ง เมื่อเดือนมีนาคม

ปศ.ยก.ทพ.กท., บก. กองพล ๔ กองทัพพายัพ สธ. ๒๓๔ "ลับ" ที่

๗๕๐/๑๙๓๓ บันทึกการประชุมเรื่องการเตรียมการรุก ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๘๔

๒ กบส. ต่างประเทศ. แพ้ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒๕๒ (๔) หลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๔๘๔

พ.ศ. ๒๔๘๕

ส่วนกองทัพพายัพได้เคลื่อนกำลังพลและอาวุธยุทธภัณฑ์เข้าสู่ที่ตั้งฐานทัพในจังหวัดลำปาง เชียงใหม่ และเชียงราย ตั้งแต่ต้นเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แล้ว ทั้งนี้เพื่อจะเปิดการรุกครบถ้วนเข้าไปในดินแดนสหรัฐไทย เดิมตามข้อตกลงในหลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ และได้กำหนดแผนยุทธการไว้ล่วงหน้าแล้ว^๒

กองทัพพายัพได้วางกำลังทหารไว้ตามแนวพรมแดนไทยกับแคว้นสหรัฐไทยเดิม ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๕ ดังนั้นเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ กองทัพพายัพได้รุกเข้าไปในแคว้นสหรัฐไทยเดิมตลอดแนวกว้างด้านหน้า กองทัพพายัพได้เปิดการรุกครบตั้งแต่แนวแม่น้ำสาละวินไปจดแม่น้ำโขง ถึงแม่ลักษณะภูมิประเทศในสหรัฐไทยเดิมจะเป็นเทือกเขาสูง สลับซับซ้อนทั้งขวางหน้าอยู่หลายเทือกเขาก็กตาม และเป็นทางกันดารมากเป็นป่าทึบมีฝนตกหนักเพราะเป็นฤดูฝน เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกด้วยเป็นโคลนตมและเป็นทางเดินเท้าเป็นส่วนมาก แต่กองทัพพายัพก็คงทำการรุกไปถึงแนวบ้านปางป่าแขม บ้านห้วยฮอง บ้านห้วยพม่า บ้านเกวียนหลวง และยึดสะพานข้ามลำน้ำรวกไว้ได้ซึ่งช่วยให้การรุกต่อไปยังนคร เชียงตุง เมืองหลวงของแคว้นสหรัฐไทยเดิมสะดวกขึ้น เครื่องบินของกองทัพพายัพก็ได้ขึ้นปฏิบัติการโจมตีข้าศึกทางอากาศ สามารถทำลายเป้าหมายสำคัญทาง

^๑ ข่าวโฆษณาการ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕) : ๑๔๖-๑๔๗.

(น.อ.พิน ฤทธาคนี เสนาธิการทหารอากาศสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือ เลืออากาศไทยสมัยสงครามอินโดจีน ต่อมาได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็น "จอมพลอากาศ" และเป็นผู้นุ้ชากรทหารอากาศ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๕๐๑).

^๒

ปศ.ยก.ทบ.กท., บก.ทบ.กท. (พระนคร) สช.๓ "ลับ" ที่ ๑๖/๓

"คำสั่งยุทธการทั่วไปที่ ๑ การเข้าที่ชุมพล" ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๘๔

ยุทธศาสตร์ที่นคร เชียงตุง เมืองเลน เมืองโก เมืองปาเลียว ไคยลคิง ทั้งทำการ
 คุ้มครองกำลังทหารทางภาคพื้นดินของกองทัพพายัพให้ปลอดภัยจากการโจมตีทางอากาศ
 โดยเครื่องบินรบฝ่ายข้าศึกด้วย (โปรดดูแผนที่ประกอบในใบแทรก)

ขณะที่กองทัพพายัพทำการรุกรบนั้น เครื่องบินรบของกองทัพอากาศที่มั่นก็ขึ้นทำ
 การรบบร่วมกับกองทัพพายัพไทย โดยทำการต่อสู้กับ เครื่องบินรบของข้าศึกเหนือยุทธภูมิ
 พม่าและสรัฐไทยเดิม ส่วนกองทัพที่มั่นในพม่านั้นก็จัดกำลังส่วนหนึ่งรุกเข้ามาทางฝั่ง
 ตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน เพื่อจะกวาดล้างกองทหารของกองพลที่ ๕๓ กองพลที่ ๕๕
 และกองพลที่ ๕๘ ของกองทัพจีน (รัฐบาลจุงกิง) โดยกองทหารที่มั่นส่วนนี้จะไปรบบ
 กับกองทหารของกองทัพพายัพที่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน การรบเพียง ๔ วัน
 ตั้งแต่วันที่ ๑๐-๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ กองทัพพายัพได้รุกเข้าไปในเขตแดนข้าศึก
 อย่างรวดเร็ว ยึดได้เมืองโฮมิง เมืองโก เมืองปาเฮน เมืองหาง เมืองตุน เมืองยอน
 บ้านปางป่าฮาด เมืองเลน บ้านน้ำฆม บ้านแม่กั้น และบรรลุมิติวัตถุประสงค์ที่หมายชั้นที่ ๑^๒

กองทัพพายัพคงทำการรุกต่อไปเข้าสู่ที่หมายชั้นที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓
 พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ เมืองปายัก เมืองสาต ก็ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของกองทหาร
 กองทัพพายัพ และเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ปีเดียวกันนี้กองทหารที่มั่นที่ทำการรุกตั้งแต่

^๑ ปศ.บก.ทบ.กท., "รายงานการปฏิบัติการรบของกองพลที่ ๒ กองทัพพายัพ"
 ตอนที่ ๔, หน้า ๒๔-๓๐. และ "รายงานของ บก. กองบินผสมพายัพ"ที่ ๓๒๔/๘๕ เรื่อง
 บันทึกเหตุการณ์รบ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๔๘๕

^๒ ปศ.บก.ทบ.กท., บก. กองทัพพายัพ สธ.๒ ที่ ๒๔๘/๒๕๓๑ ใบแจ้งข่าว
 ฉบับที่ ๑๓ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๘๕. และคำสั่งกองทัพอากาศ ที่ ๑๔๑ เรื่องตั้ง
 กองบินผสม ๔๐ ประจำจังหวัดลำปาง ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๔

แนวแม่น้ำสาละวินไปจดแม่น้ำโขงก็เข้าศึกแตกพ่าย ไปตลอดแนวรบด้านนี้แล้ว เข้าบรรจบกับกองพลที่ ๒ ของกองทัพพายัพตามแผนการ ๗ เริ่มตั้งแม่น้ำสาละวินฝั่งตะวันตก ต่อมากองทหารญี่ปุ่นประมาณ ๒ กองพลส่วนนี้เข้ายึดเมืองพานได้ เจ้าฟ้าเมืองพาน ได้ทำการต้อนรับกองทหารญี่ปุ่นด้วยความยินดี ส่วนกองทัพที่ ๕ ของจีนนั้นถูกกองทหารญี่ปุ่นปิดล้อมไว้ ๗ บริเวณพื้นที่ระหว่างเมืองมันละเลกับแม่น้ำสาละวินฝั่งตะวันตก กองพลที่ ๖ ของจีนอีกส่วนหนึ่งถูกกองทหารญี่ปุ่นขับไล่อพยหนีไปทางคอนเหนือของพม่าตามแนวถนนสายพม่า-จีน

แม้จะมีฝนตกตลอดแนวรบเกือบทุกวันก็ตามแต่กองทหารในกองทัพพายัพคงรุกต่อไป ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ กองทหารไทยก็ประสบความสำเร็จตามแผนการ ยุทธเมื่อกองทหารไทยรุกถึงที่หมายขั้นที่ ๓ คือทำการยึดที่ตั้งทางยุทธศาสตร์คือ ยะหมยและยี่นคร เชียงตุง เมืองหลวงของแคว้นสหรัษฎ์ไทยเดิมไว้ได้ กองบัญชาการทหารสูงสุดได้ประกาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศว่า กองทัพพายัพยี่นคร เชียงตุง ได้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ และยึดเมืองสำคัญในแคว้นสหรัษฎ์ไทยเดิมได้อีกหลายเมือง จนปลดปล่อยจากการโคมตีตอบโต้จากกองทหารฝ่ายชาศึก

ผลจากการรวบรวมของกองทัพญี่ปุ่นกับกองทัพพายัพในยุทธภูมิพม่าและแคว้นสหรัษฎ์ไทยเดิม พม่าทั้งประเทศก็ตกอยู่ใต้การยึดครองของกองทัพญี่ปุ่นโดยเด็ดขาด วันที่

ปศ.บก.ทพ.กท., บก.สูงสุด กระทรวงกลาโหม พระนคร "ประมวลข่าวสงคราม" การยุทธในอินเดียบ-พม่า สร.๒ ที่ ๘๖/๖๑๕ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๓

ปศ.บก.ทพ.กท., บก.สูงสุด บก.กองทัพพายัพ สร.๒ ที่ ๒๕๔/๒๙๓๑
ใบแจ้งข่าว ฉบับที่ ๑๓ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๘๕

๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ พลโท อิศา ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพพม่าในประเทศไทย
ได้ประกาศตั้งรัฐบาลทหารพม่า โดยแต่งตั้ง ดร.บามอ (U Ba Mau) อธิบดี
นายรัฐมนตรีประเทศไทยเป็นผู้จัดตั้งองค์การบริหารกลางในพม่า และตั้งคณะบริหารอีก
๘ คน เป็นคณะกรรมการปกครองพม่า^๑

หลังจากกองทัพพม่าพ่ายแพ้คนคร เชียงตุง ได้แล้วเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕
พันเอก โมริยา ผู้แทนฝ่ายทหารญี่ปุ่นประจำประเทศไทยและคณะนายทหารญี่ปุ่นรวม ๑๗ คน
ได้มาแสดงความยินดีต่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารสูงสุด
ว่า

...โดยความตัดสินใจอันเด็ดขาดของท่านผู้บัญชาการทหารสูงสุด กองทัพไทยจึงได้
ยাত্রากำลังข้ามพรมแดนเข้าสู่แคว้นฉาน พฤติการณ์นี้แม้ว่าจะเป็นที่ถูกใจก็ตาม
กองทัพของประเทศท่านก็ยังได้ตรากตรำต่อความยากลำบาก อาทิต้องตากฝน
ตากลม และปืนเขา ไต่หน้าผาไป จนได้ยึดนครเชียงตุง อันเป็นจุดสำคัญของ
แคว้นฉาน โดยกลยุทธ์อันประเสริฐ ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีด้วยน้ำใสใจ
จริง ในนามของกองทัพสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิญี่ปุ่น ทั้งขอแสดงความเห็นอก
เห็นใจในความยากลำบากของนายและพลทหารไทยไว้ด้วย^๒

จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้กล่าวตอบผู้แทนฝ่ายทหารญี่ปุ่นว่า

พลโท อิศา ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพญี่ปุ่นประจำประเทศไทยได้ย้าย
ไปเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพญี่ปุ่นประจำประเทศพม่า

^๑ ปศ.บก.ทพ.กท., บก.สูงสุด กท. พระนคร "ประมวลข่าวสงคราม"

การยุทธในอินเจีย-พม่า

^๒ ข่าวโฆษณาการ, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ เดือนมิถุนายน ๒๔๘๕, หน้า ๗๕๕.

ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านและคณะที่ได้มาแสดงความยินดี ในการที่กองทัพไทยได้ ยাত্রาเข้าสู่แคว้นฉานและยึดเมืองเชียงตุงได้ตั้งแต่วันที่ ๒๖ เดือนนี้ ตามข้อตกลง ในสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ข้าพเจ้าขอกล่าวด้วยความ บริสุทธิ์ใจว่า รัฐบาลและประชาชนชาวไทยเชื่อมั่นตามสัญญา และจะทำการยุทธ ร่วมกันกับประเทศของท่านตลอดไป จนกว่าจะได้รับชัยชนะในขั้นที่สุด ข้าพเจ้า และประชาชาติไทยก็อยู่เสมอว่า ถ้าประเทศญี่ปุ่นคงเป็นมหาอำนาจอยู่ครบใจ ชาวเอเชียทั้งหมดก็จะได้รับความสุขโดยทั่วกันครบนั้น...

นอกจากนี้ เจ้าอนุวงศ์ เจ้าครองนคร เชียงตุงก็ได้มีสาส์นแสดงความยินดี และความจงรักภักดีมายังผู้บัญชาการทหารสูงสุดของไทย หลังจากที่ถูกกองทัพพม่ายึดนคร เชียงตุงได้แล้วว่า

ในนามของประชาชนแห่ง เชียงตุง ขอแสดงความยินดีและต้อนรับกองทัพไทย ในการที่ได้ยাত্রาเข้าสู่ภูมิภาคอันเป็นที่รักแห่งข้าพเจ้าทั้งหมด ด้วยความปลื้มใจเป็น อย่างยิ่ง และในการที่กองทัพไทยและชาวไทยภายใต้ความเป็นผู้นำของท่าน ได้ พยายามทำการขับไล่ข้าศึกจนพ่ายแพ้และแตกหนีไป ย่อมเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะข้าศึกได้ใช้อำนาจทำการบังคับกดขี่ด้วยกำลัง อาวุธ ตลอดจนการข่มขู่ทรัพย์สินสมบัติและเผาผลาญบ้านเรือน ซึ่งกระทำให้ ประชาชนได้รับความพินาศยับยับ ประชาชนชาวเชียงตุงต่างหวังเป็นอย่างมากกว่า ท่านผู้นำกองทัพไทยและประชาชนชาวไทยที่เข้มแข็งจะใจเกื้อกูลให้บังเกิดสันติสุข ในเร็ววัน...

๑. ข่าวโฆษณาการ ๖ (มิถุนายน ๒๔๘๕): ๗๕-๘๐๐.

๒.

ข่าวโฆษณาการ ๗ (กรกฎาคม ๒๔๘๕): ๘๕๒-๘๕๓.

ชัยชนะของกองทัพพ่ายแพ้ในยุทธภูมิเจียงตุ๋งและเมืองพานครั้งนี้ กรมโยชธการได้ประกาศเชิญชวนประชาชนชาวไทยให้ชักธงชาติไทยมีกำหนด ๓ วัน ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ถึง ๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๘๕ ตามนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น^๑

อย่างไรก็ดีการบีบคนร เจียงตุ๋งได้ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๔๘๕ นั้น เป็นความสำเร็จตามหลักความมุ่งหมายขั้นที่ ๑ ตามแผนยุทธการของกองทัพไทยเท่านั้น เพราะกำลังของข้าศึกบางส่วนยังคงมีอยู่ในแคว้นสหรัฐไทยเดิม ข้าศึกเหล่านี้คอยระดมโจมตีคัดกำลังทหารและอาวุธของฝ่ายไทยและผู้นับอยู่เสมอ กองทัพพ่ายจึงได้กำหนดแผนการรุกรบขับไล่กองทัพจีนและกองทัพอังกฤษให้ถอยออกไปจากแคว้นสหรัฐไทยเดิม ตามหลักความมุ่งหมายขั้นที่ ๒ นั้น กองทัพพ่ายจะต้องยึดเมืองมะและเมืองยองไว้ด้วย^๒

สถานการณ์ฝ่ายกองทัพจีน

กองทัพจีนส่วนที่ทำการต้านทานกองทัพพ่ายในระหว่างนั้นเป็นกองพลที่ ๕๓ ซึ่งเป็นกำลังส่วนหนึ่งของกองทัพที่ ๖ ของจีน มีนายพล กาลิโซ เป็นแม่ทัพใหญ่ นายพล หลิวกันฉิน เป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๕๓ นายพล กูบิเซ็ง เป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๕๕ และนายพล เจิ่น เหมียวหวู เป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๕๕ ทหารจีนประมาณ ๓ กองพลใหญ่ตั้งประจัญหน้ากองทัพพ่ายที่ทางบ้านเหนือของแคว้นสหรัฐไทยเดิมและแคว้นยูนาน กองทหารจีนอีก ๒ กองทัพใหญ่เป็นกองหนุนคือ กองทัพที่ ๑ และกองทัพที่ ๕^๓ ในแคว้น

^๑ ชาวโยชธการ ๗ (กรกฎาคม ๒๔๘๕): ๕๕๒-๕๕๓.

^๒ ปศ.บก.ทบ.กท., บก.กองพล ๓ กองทัพพ่าย "ลับ" สร.๓ ที่ ๑๒๒/๑๐๐๓

เรื่องรายละเอียดในการเข้าตีเมืองมะ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๘๖

^๓ ปศ.บก.ทบ.กท., บก.กองทัพพ่าย "ลับ" สร.๒ ที่ ๕๘/๖๓๕ ใบแจ้งข่าวฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๔๘๖

ยูนานมีเครื่องบินทิ้งระเบิดของจีน ๘๖ เครื่อง เครื่องบินขับไล่ ๖๔ เครื่อง และฐาน
ทัพอากาศของจีนที่นครจุงกิงก็เป็นกำลังสนับสนุนกองทัพจีนในยูนานด้วย บริเวณพื้นที่ตรง
หน้ากองทัพพายัพมีกองทหารจีนตั้งอยู่ที่เมืองเชียงลื้อ เมืองพาน เมืองฮุน เมืองฮาย
เมืองฮัม เมืองเซียงคอง เมืองเล เมืองซุมอติง เมืองบูเออฟูและนครคุนหมิง^๑
เพื่อปฏิบัติตามหลักความมุ่งหมายขั้นที่ ๒ กองทัพพายัพได้กำหนดแผนยุทธการ

ดังนี้

ขั้นที่ ๑ เข้ายึดบ้านผาเต่า บ้านห้วยทก บ้านปางยุง บ้านหนอง
บ้านน้ำย้อย บ้านปางคาเจาะหลวง บ้านท่าเล็ทเหนือ บ้านท่าเล็ทใต้ บ้านท่า-
รอด

ขั้นที่ ๒ ยึดบ้านน้ำไถ่ บ้านเซียงแมน บ้านท่าเล็ท บ้านว่า

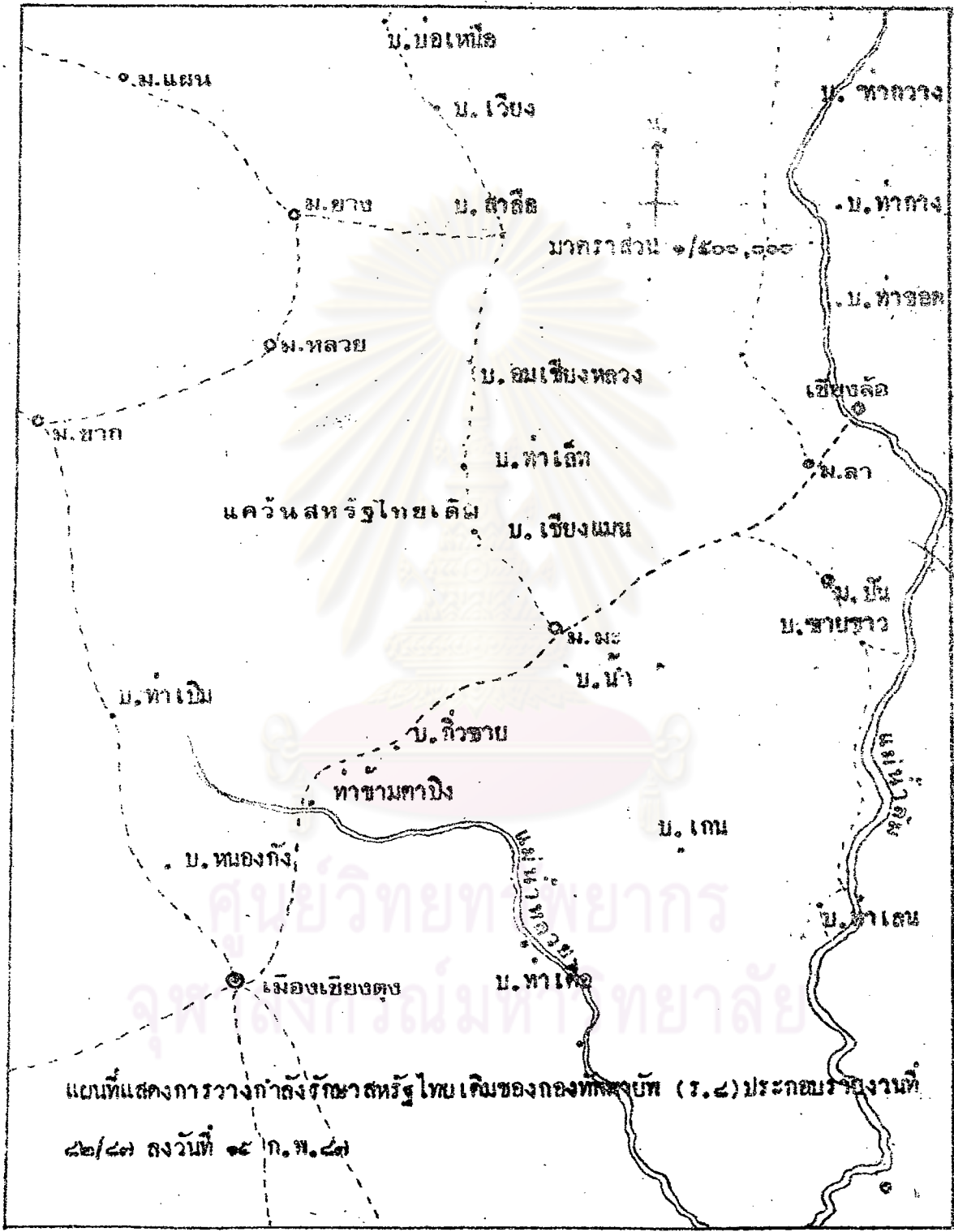
ขั้นที่ ๓ ยึดบ้านคอนแก้ว บ้านกัต เมืองมะ บ้านหลวง เมืองลา
ท่าข้ามแม่น้ำลัม^๒

แผนกลยุทธ์ของกองทัพพายัพ

กองทัพพายัพใช้กำลังทหารราบและกองทหารม้าส่วนหนึ่งทำการครึ่งและหลวง
เข้าดีกว่าจะเข้าตีขั้นแตกหักกันหน้า ทหารอีกส่วนหนึ่งทำการตีโฉบล้อมทางปีกขวาเข้า
หาเมืองมะแล้ว เข้ายึดแนวแม่น้ำลัมตรงหน้าเมือง เชียงลื้อ กองพลทหารม้าส่วนใหญ่จาก
เมืองยาง เข้ายึดเมืองมะด้วยกำลังทหารราบอีกส่วนหนึ่งที่ทำการโฉบล้อมทางปีกขวา

^๑ ปศ.ยก.ทบ.กท., บก.กองทัพพายัพ "ลับ" สร.๒ ที่ ๕๘/๒๓๔ ใบบังข่าว
ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๔๘๖

^๒ ปศ.ยก.ทบ.กท., บก.กองทัพพายัพ "ลับ" สร.๓ ที่ ๑๒๒/๑๐๓ เรื่อง
รายละเอียดในการเข้าตีค้ำเมืองมะ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๘๖

แผนที่แสดงการวางกำลังรักษาประเทศไทยเดิมของกองทัพ (ร.๔) ประกอบด้วยจำนวนที่
 ๕๒/๕๓ ลงวันที่ ๑๕ ก.พ.๕๓

ที่มา.— กองประวัติศาสตร์ กรมยุทธการทหารบก กระทรวงกลาโหม

และส่งกำลังทหารมา—ทหารราบอีกส่วนหนึ่ง เข้ายึดเมืองลา พร้อมกับหน่วยทหารราบ
 อีกส่วนหนึ่ง เข้ายึดแนวแม่น้ำลัม กำลังส่วนที่เหลือทำการป้องกันทางทิศเหนือเมืองยาง
 แล้วเข้ตีหลวงซำศึกตามช่องทางท่ากวาง ท่าลัม เพื่อตีกำลังส่วนใหญ่ของซำศึกที่
 เมืองฮาย เมืองพาน เมืองแส (แจ้) มีให้ไปช่วยทางเมืองมะได้ กำลังทหารส่วน
 ที่เหลือเป็นกองหนุน นอกจากนี้มีเครื่องบินของญี่ปุ่นอีกส่วนหนึ่งทำการรบสนับสนุนทาง—
 อากาศเพื่อร่วมรบประสานงานกับกองทหารในกองทัพพายัพด้วย

วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๖ กองทัพพายัพเริ่มรุกเข้าตีซำศึกตามแผนการ
 เพียงวันแรกของการเข้าตีก็ยึดที่หมายขั้นที่ ๑ ได้ เครื่องบินรบของกองทัพพายัพได้ทิ้ง
 ระเบิดทำลายที่ตั้งทางยุทธศาสตร์และกำลังทหารฝ่ายซำศึกที่บ้านเง็ก บ้านกิวราช และ
 ทำลายเป้าหมายอื่น ๆ อีกหลายแห่ง ทั้งนี้เพื่อจะตัดกำลังต่อต้านของซำศึก และเครื่อง
 บินรบฝ่ายไทยกับเครื่องบินรบฝ่ายญี่ปุ่นได้ทำการคุ้มครองกองทหารภาคพื้นดินกองทัพพายัพ
 ให้ทำการรุกไปได้อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๖ จึงยุติการ
 ติงระเบิดเพราะกองทหารกองทัพพายัพเข้ยึดที่หมายขั้นที่ ๒ ได้แล้วคือ แนวแม่น้ำลัม
 ในวันที่ ๑๘ มกราคม ปีเดียวกันนี้ก็ยึดที่หมายขั้นที่ ๓ ได้คือ ยึดเมืองมะ เมืองลา
 เมืองยอง จนเข้าประชิดพรมแดนจีนที่เมืองเชียงล้อ ในแคว้นยูนนาน กองทัพพายัพก็
 หยุดการปฏิบัติการรบ เพียงแต่ได้จัดวางกำลังทหารป้องกันซำศึกในระหว่างต้นปี พ.ศ.
 ๒๔๘๖ ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ดังนี้

๑. ปศ.บก.ทพ.กท., บก.กองทัพพายัพ "ลับ" สร.๓ ที่ ๑๒๒/๑๑๐๓ เรื่อง
 รายละเอียดในการเข้าตีเมืองมะ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๘๖

๒. เรื่องเดียวกัน

๑. พื้นที่ตั้งแต่เมืองพะเยาก เมืองเชียงสูง ไปประชิดเขตข้าศึก ให้เป็นเขต
รับผิดชอบของกองพลที่ ๓
๒. พื้นที่ตั้งแต่บ้านป่าปู้ เมืองยอง ไปประชิดเขตข้าศึกให้เป็นเขตรับผิดชอบ
ของกองพลที่ ๒...

ข. การจัดการปกครองดินแดนภายใต้การปกครองของไทย

หลังจากกองทัพพายัพยึดแคว้นสหรัษฎ์ไทยเดิมได้โดยเด็ดขาดเมื่อเดือนเมษายน
พ.ศ. ๒๔๘๖ แล้ว รัฐบาลไทยก็ได้จัดการปกครองแคว้นสหรัษฎ์ไทยเดิมดังนี้

๑. เขตพื้นที่ของสหรัษฎ์ไทยเดิมทางตะวันออกแม่น้ำสาละวิน ให้ตำรวจสนาม
จัดการปกครอง โดยให้ผู้นับราชการตำรวจสนามแต่งตั้งผู้บังคับตำรวจสนามสหรัษฎ์-
ไทยเดิมเป็นผู้บังคับบัญชา ตั้งกองบัญชาการที่เมืองเชียงตุง ผู้บังคับตำรวจสนาม
สหรัษฎ์ไทยเดิมมีตำแหน่งขึ้นตรงต่อแม่ทัพพายัพ

๒. ให้ผู้บังคับตำรวจสนามสหรัษฎ์ไทยเดิมมีเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับวิชาการ เป็นที่
ปรึกษาตามจำนวนและหน้าที่ที่จำเป็น ซึ่งผู้บังคับตำรวจสนามจะได้จัดการส่งไป
ประจำ

๓. การปกครองดินแดนที่ตีได้นี้ ให้ปกครองโดยใช้อำนาจเด็ดขาดแบบของ
ทหาร เขตการปกครองแต่เดิมได้จัดไว้อย่างไร ก็ให้จัดเขตการปกครองให้เป็น
ไปตามเดิม เว้นแต่ให้ใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจสนามกระทำหน้าที่การปกครอง ชุระการ
และตุลาการ^๒

๑. บศ.บก.ทบ.กท., บก.กองทัพพายัพ "สับ" สช.๓ ที่ ๑๒๒/๑๐๐๓ เรื่อง
รายละเอียดในการเข้าตีล้านเมืองมะ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๘๖

๒. บศ.บก.ทบ.กท., บก.สูงสุด คำสั่ง ท. สนาม ที่ ๑๖๐/๘๕ เรื่องการปก-
ครองดินแดนที่ตีได้ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๘๕

๔. ให้ผู้บังคับตำรวจสนามสหรัฐอเมริกาเดิมจัดการบูรณะสถานที่ ทางคมนาคม การศึกษา และการอาชีพของพลเมืองให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยและรวดเร็ว ส่วนการปกครองให้ใช้กฎหมายไทยโดยอนุโลม ภาณีอากรให้ระงับชั่วคราว

๕. เงินตราที่ใช้ในดินแดนที่ตีได้ ให้ใช้เงินตราของรัฐบาลไทย แต่ก่อนนั้น ให้ใช้เงินรูปี ที่ใช้ในท้องที่นั้นไปพลางก่อนได้...

กองทัพแพทย์ได้จัดการปกครองแคว้นสหรัฐอเมริกาเดิมตามนโยบายของรัฐบาล ดินแดนสหรัฐอเมริกาเดิมมีพื้นที่ประมาณ ๑๒,๓๐๐ ตารางไมล์ มีประชากรประมาณ ๒๕๕,๐๐๐ คน และแบ่งการปกครองเป็น ๑๒ อำเภอ^๒ ขึ้นตรงต่อแม่ทัพแพทย์และตั้ง ศาลากลางจังหวัดขึ้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่

เนื่องจากชาวไทยใหญ่ในสหรัฐอเมริกาเดิมได้รับความทุกข์ยากจากภัยสงคราม ครั้งนี้เป็นเวลานาน ตั้งแต่กองทัพจีนยึดครองสหรัฐอเมริกาเดิมก็ได้เบียดเบียนราษฎร หลายประการ เช่น บีบบังคับเกณฑ์แรงงาน บังคับชาวไทยใหญ่ไปเป็นทหารในกองทัพจีน

๑ ปศ.ยก.ทพ.กท., บก. สูงสุด คำสั่ง ท.สนาม ที่ ๑๒๐/๔๕ เรื่องการปกครองดินแดนที่ตีได้ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๔๕. (ขั้วกรกฎาคมพ.ศ. ๒๔๔๕ พลโท จิตร วิจิตสงคราม เสนาธิการทหารบกไปดำรงตำแหน่งแม่ทัพแพทย์อีกตำแหน่งหนึ่งแทน พลโท จรุง รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์)

๒ ปศ.ยก.ทพ.กท., ที่ว่าการข้าหลวงทหารประจำสหรัฐอเมริกาเดิม ที่ ๕๓/๒๔๔๖ เรื่องทำเนียบอำเภอและตำบลในสหรัฐอเมริกาเดิม ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๔๔๖. (สหรัฐอเมริกาเดิมมี ๑๒ อำเภอคือ อ.เมืองเชียงใหม่ อ.เมืองยอง อ.เมืองพะเยาก อ.เมืองยูน อ.เมืองเปง อ.เมืองมะ อ.เมืองยาง อ.เมืองซาก อ.เมืองเลน อ.เมืองโก อ.เมืองสาค และอ.เมืองทาง).

และบีบบังคับเอาเสบียงอาหารไปเป็นจำนวนมาก ชาวไทยใหญ่จึงขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการสงเคราะห์ราษฎรในรัฐไทยใหญ่" ซึ่งประกอบด้วยอธิบดีกรมมหาดไทย ผู้แทนสภาทนายชาวไทย ผู้แทนกรมประชาสงเคราะห์ และผู้แทนกรมสาธารณสุข เพื่อกำเนินการช่วยเหลือชาวไทยใหญ่ให้ได้รับความสะดวกสบายขึ้น เช่น เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๖ คณะกรรมการสงเคราะห์ราษฎรได้นำข้าวสารจำนวน ๒๐๐ กระสอบ ข้าวเปลือก ๑๐ เกวียน เกลือ ๒๐๐ กระสอบ ไม้ขีดไฟ ๔,๕๐๐ กลัก ฯลฯ ไปมอบให้แก่ราษฎรชาวไทยใหญ่ และให้ข้าราชการทุกฝ่ายที่ได้รับมอบหน้าที่ในการปกครองสหรัฐอเมริกา เจริญให้ปฏิบัติต่อราษฎรชาวไทยใหญ่ เหมือนปฏิบัติต่อราษฎรไทยในราชอาณาจักรเดียวกัน^๒

รัฐบาลไทยได้จัดการทำนุบำรุงพุทธศาสนาและการศึกษาควบคู่กันไปด้วย กล่าวคือได้ตั้งพระภิกษุแสง ฉายา ธรรมวิสี อายุ ๔๖ ปี พรรษา ๒๒ เจ้าอาวาสวัดเชียงยืน เมืองเชียงตุง เป็นเจ้าคณะจังหวัด มีหน้าที่ปกครองพระสงฆ์และจัดการศึกษาในนครเชียงตุง แต่งตั้งรองเจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะอำเภอ ๆ จนเป็นที่เรียบร้อย^๓ นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังได้จัดการช่วยเหลือชาวไทยใหญ่ในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เช่น สนับสนุนให้ชาวไทยใหญ่ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และทำเหมืองแร่

^๑ ข่าวโฆษณาการ, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๖ เดือนมิถุนายน ๒๔๘๖, หน้า ๔๕๕.

^๒ ปศ.ยก.ทบ.กท., บก.สูงสุด ที่ ๑๔๓/๘๖ เรื่องการปฏิบัติต่อราษฎรในดินแดนใหม่ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๖

^๓ เรื่องเดียวกัน

ทองแดงซึ่งมีปริมาณมากที่เมืองของ รัฐบาลไทยได้เข้าควบคุมการปลูกฝิ่นและการซื้อ
 ฝิ่นในแคว้นสหรัฐไทยเดิม โดยแต่งตั้งนายสุวรรณ โกมลิสร์ ข้าหลวงตรวจการ
 คลังภาค ๔ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานกรรมการจัดซื้อฝิ่นในสหรัฐไทยเดิม ทั้งนี้
 เพื่อควบคุมการผลิตให้เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลไทยและชาวไทยใหญ่ด้วย

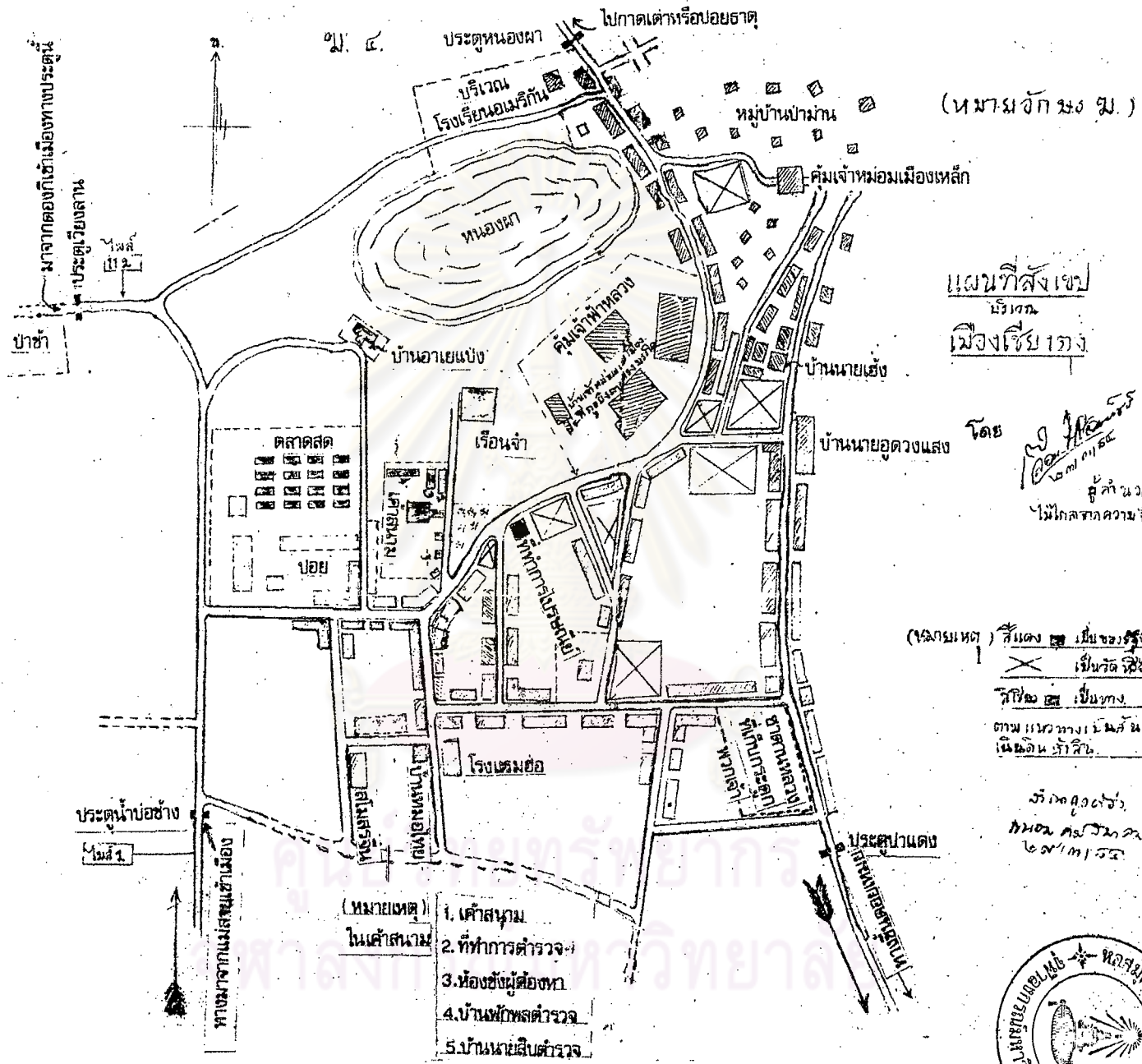
ส่วนในด้านการปกครองรัฐบาลไทยก็สนับสนุนให้พวกเจ้านายและข้าราชการ
 ชาวไทยใหญ่ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารการปกครองสหรัฐไทยเดิม เช่น ทั้ง
 เจ้าพรหมลือ เป็นที่ปรึกษาข้าหลวงทหารประจำสหรัฐไทยเดิม เจ้าบุญวาท เป็นที่
 ปรึกษานายอำเภอเมืองเชียงใหม่ พญาศาก เป็นผู้พิพากษา และพญาไร่ รับราชการฝ่าย
 โยธา ทั้งสนับสนุนให้ เจ้าวรเชษฐ โอรสเจ้าพรหมลือ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่
 เจ้าอดเมือง น้องชายเจ้าพรหมลือ ให้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุล
 จอมเกล้า ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมชาวไทยใหญ่ให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้นโดยเฉพาะพวกเจ้า
 นายและข้าราชการ เพราะจะได้เป็นกำลังคนในการปกครองสหรัฐไทยเดิมต่อไป
 ซึ่งพวกเจ้านายและชาวไทยใหญ่ก็ได้สนองนโยบายของรัฐบาลไทยด้วยดี เช่น
 เจ้าหญิง บุญประสพ มารดาเจ้าบุญวาท ได้ให้ความร่วมมือต่อรัฐบาลไทยโดยได้
 เรียกประชุมสตรีชาวเมืองเชียงใหม่ประมาณ ๕๐๐ คน เพื่ออบรมชี้แจงให้รู้จักหน้าที่
 ของสตรีในการปลูกปลูกสามัคคีและบุตรที่ไปราชการทหาร พร้อมทั้งให้คำแนะนำทาง
 คำนวณธรรมการแต่งกายแบบไทยด้วย

๒ ปศ.บก.ทบ.กท., กระทรวงการคลัง ที่ ๒๕๘๕๕/๒๕๔๖ เรื่องการควบคุม
 การปลูกฝิ่นในสหรัฐไทยเดิม ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖, และแผนกป่าไม้และยาง
 สหรัฐไทยเดิม ที่ ๑๔๘๒/๔๖ เรื่องการปลูกมะขามและการะนูนในสหรัฐไทยเดิม ลงวันที่
 ๒ ธันวาคม ๒๕๔๖

๓ ปศ.บก.ทบ.กท., กระทรวงการคลัง ที่ ๕๔๓๕๒/๒๕๔๕ เรื่องแต่งตั้งประ
 ธานกรรมการจัดซื้อฝิ่นในสหรัฐไทยใหญ่ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๕

๔ บุญสิงห์ บุญคำ, เที่ยวเมืองเชียงใหม่และแคว้นสาละวิน, หน้า ๑๗๕.

๕ นิกร (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๖) : ๘.

(หมายเหตุ ก ม.)

แผนที่สังเขป
บริเวณ
เมืองเข็ญเราง

โดย
ผู้จัดทำ
ไม่ไกลจากความจริงสัก

(หมายเหตุ) สีแดง เป็นของโรงเรียน
X เป็นวัด สีเขียว
สีฟ้า เป็นทาง
ตามแนวทางในแผนที่
เป็นอันเข้าใจ

วัดคู่อ้ง
หนองควีนวน - ดัด
๒๗/๓/๕๕

- (หมายเหตุ)
ในเค้ายาสูบ
1. เค้ายาสูบ
  2. ที่ทำการตำรวจ
  3. ห้องซึ่งผู้ต้องขัง
  4. บ้านพักตำรวจ
  5. บ้านนายสืบตำรวจ

แผนที่การวางคำสั่ง

มาตราส่วน 1:100,000

ยูบาน

- บ. พัน
- บ. ร้อย ปกบ.
- ตำบลที่ต้องส่งลาดตระเวนโดยตรง
- แนวกองรักษาฐาน
- แนวตำแหน่งขั้นที่ 2
- แนวตำแหน่งขั้นที่ 3
- เส้นทางกลางระหว่างกองพัน
- ผู้สำรอง

ศูนย์วิทยุวิทยากร
 วิทยาลัยเทคโนโลยี
 วิทยาลัยเทคนิค

ค. การล่าถอยของกองทัพญี่ปุ่นจากพม่ากลับเข้าสู่ประเทศไทย

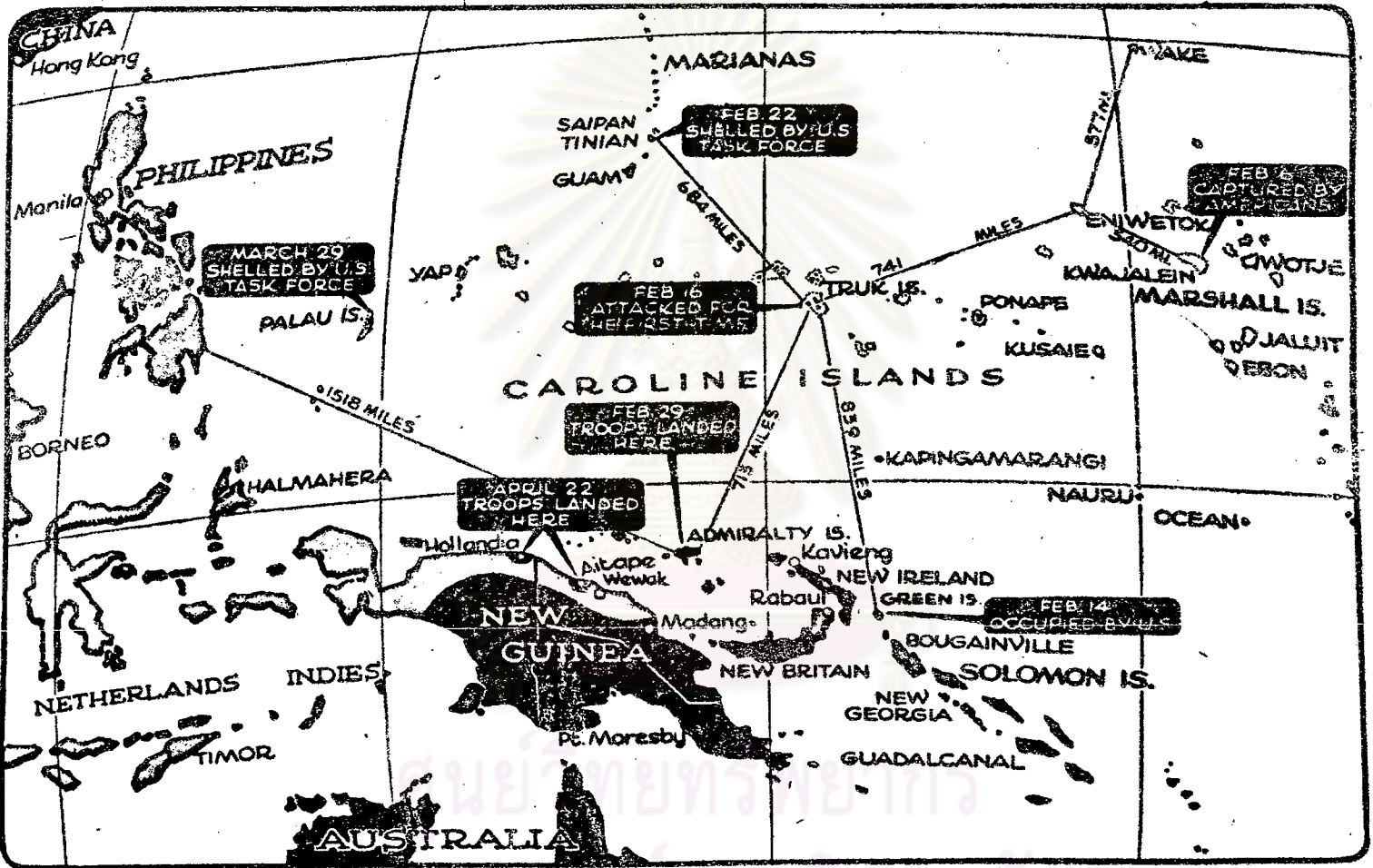
กองทัพญี่ปุ่นเป็นฝ่ายถูกรบไว้ชัยชนะฝ่ายสัมพันธมิตรในระยะ ๒ เดือนแรกของสงครามมหาเอเชียบูรพาซึ่งได้คลี่คลายขยายตัวเป็นส่วนหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่สอง ครั้นถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ กองทัพเรือญี่ปุ่นก็เริ่มพ่ายแพ้เป็นครั้งแรกในยุทธภูมิมิดเว (The Battle of Midway) เมื่อจอมพลเรือ ฮิโตะโรดะ ยามาโมโตะ ผู้บัญชาการกองทัพเรือผสมสูงสุดของญี่ปุ่นได้นำกองทัพเรือญี่ปุ่นไปโจมตีเกาะมิดเว ซึ่งอยู่ห่างจากฮาวายไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ ๑,๑๓๕ ไมล์ การรบครั้งนี้ญี่ปุ่นเสียเรือรบทุกเครื่องบินขนาดใหญ่ ๔ ลำ เรือประจัญบาน ๑ ลำ เรือลาดตระเวน ๒ ลำ เรือพิฆาตอีกหลายลำ และเสียเครื่องบินมากกว่า ๒๒ เครื่อง นอกจากนี้ญี่ปุ่นยังสูญเสียนักบินอีกหลายร้อยคนในยุทธภูมิมิดเวซึ่งใช้เวลารบเพียง ๔ วันเท่านั้น จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้กองทัพเรือญี่ปุ่นอ่อนกำลังลง จนเป็นฝ่ายเสียเปรียบฝ่ายสัมพันธมิตรในระยะตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ กล่าวคือในเดือนสิงหาคม

Louis L. Snyder, The War A Concise History, 1939-1945, p. 262-266. (การรบที่เกาะมิดเว ญี่ปุ่นมีเรือรบ ๒๐๐ ลำ คือเรือประจัญบาน ๑๑ ลำ เรือรบทุกเครื่องบิน ๔ ลำ เรือลาดตระเวน ๒๒ ลำ เรือพิฆาต ๒๕ ลำ เรือคาน้ำ ๒๑ ลำ และเครื่องบินมากกว่า ๓๐๐ เครื่อง, ฝ่ายอเมริกันเสียเรือรบคือเรือรบทุกเครื่องบิน ๑ ลำ เรือพิฆาต ๑ ลำ และเสียเครื่องบิน ๑๓๑ เครื่อง . การรบครั้งนี้เป็นจุดหมุนกลับของสงครามทางคานเอเซียตะวันออกและแปซิฟิก ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายตั้งรับและล่าถอยไม่อาจจะเป็นฝ่ายรุกได้อีกต่อไป (เรือรบทุกเครื่องบิน เป็นเรือรบที่มีคุณค่าสูงทางด้านยุทธศาสตร์ทางทะเลในระยะต่อมา)

พ.ศ. ๒๔๘๗ กองทัพอเมริกันภายใต้การนำของพลเอก ดักลาส แมกอาร์เธอร์ (General Douglas MacArthur) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพสัมพันธมิตรประจำภาคแปซิฟิก ได้นำกองทหารอเมริกันเข้ายึดเกาะกวม (Guam) ได้ ต่อมา ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ กองทัพเรือญี่ปุ่นพ่ายแพ้กันในยุทธภูมิลีเต้ (The Battle of Leyte Gulf) จากกล่าวได้ว่ากองทัพเรือญี่ปุ่นที่เหลืออยู่จาก สงครามแห่งอื่น ๆ ถูกทำลายเกือบหมด ทหารญี่ปุ่นเสียชีวิตประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน ส่วน ทหารอเมริกันเสียชีวิตและบาดเจ็บประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน

ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๗ กองทัพอเมริกันยกพลขึ้นบกหมู่ฟิลิปปินส์ยึด เกาะลูซอนได้ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๗ ยึดได้เมืองมินิลา เมื่อเกาะไชนัน เกาะ คิเนเบียน ของญี่ปุ่นถูกกองทหารอเมริกันยึดได้แล้วบรรดา เกาะใกล้เคียงประเทศญี่ปุ่นถูกโจมตีอย่างหนัก เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ กองทหารอเมริกันยกพลขึ้นบกที่เกาะ อีโวจิมา (Iwo Jima) ญี่ปุ่นก็ต้องพ่ายแพ้อีก ทหารอเมริกันใช้เวลารบที่อีโวจิมา ๒๖ วัน จึงยึดเกาะนี้ได้ ทหารญี่ปุ่นเสียชีวิต ๒๖,๐๐๐ คน บอมบี้ให้จับเป็นเชลยศึกเพียง ๒๐๐ คนเท่านั้น ทหารอเมริกันบาดเจ็บและเสียชีวิต ๒๖,๐๐๐ คน การเสียเกาะอีโวจิมา

Louis L. Snyder, The War A Concise History, 1939-1945, p. 456-465. (การรบที่ลีเต้ ญี่ปุ่นมีเรือรบ ๗ ลำ และเครื่องบิน ๗๖ เครื่อง, ฝ่ายอเมริกันมีเรือรบ ๑๖๖ ลำ และเครื่องบิน ๑,๒๕๐ เครื่อง, ญี่ปุ่นเสียเรือรบทั้งสิ้น เรือรบทุกเครื่องบินจม ๔ ลำ เรือประจัญบาน ๓ ลำ เรือลาดตระเวน ๑๐ ลำ เรือพิฆาต ๑๒ ลำ และเรือดำน้ำ ๔ ลำ, ฝ่ายอเมริกันเสียเรือรบทุกเครื่องบิน ๓ ลำ เรือพิฆาตและเรือรบขนาดเล็กอีกหลายลำ และเป็นฝ่ายครองทะเลตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๗).

ADVANCE IN THE CENTRAL PACIFIC

Louis L. Snyder, The War A Concise History 1939-1945, (Julian Messner), p. 359

ครั้งนี้ญี่ปุ่นเสียชีวิตมาก ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๔ กองทัพอเมริกันยกพลขึ้นบก
บุกเกาะโอกินาวา (Okinawa) รบกันอยู่นานถึงสามเดือนเต็ม ๆ จึงยึดเกาะนี้ได้
ญี่ปุ่นเสียชีวิต ๑๐๘,๖๒๕ คน ถูกจับเป็นเชลย ๘,๘๗๑ คน ฝ่ายอเมริกันเสียชีวิต
๑๒,๘๒๐ คน บาดเจ็บ ๓๖,๖๓๖ คน^๑ หลังจากการรบที่เกาะอิโวจิมาแล้ว เครื่องบิน-
ทิ้งระเบิดของอเมริกันก็ใช้ฐานทัพที่เกาะนี้บินไปโจมตีทิ้งระเบิดทำลายเมืองสำคัญทาง
ยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นเกือบทุกวันในระยะเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ถึง เดือนกรกฎาคม
พ.ศ. ๒๔๘๔^๒

ส่วนการรบทางคานพม่า มลายู หมู่เกาะอีสต์อินดีส์ (อินโดนีเซีย) และ
ในประเทศไทยนั้น พลเรือเอก ลอร์ด หลุยส์ เม้าท์แบทเทน (Admiral Lord
Louis Mount Batten) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรประจำเอเชีย-
ตะวันออกเฉียงใต้ ได้เตรียมการรุกรานในพม่าและในประเทศไทยตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.
๒๔๘๗ แล้ว^๓ กล่าวคือในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ กองทหารฝ่ายสัมพันธมิตรได้รุก
คืบต่อไปด้วยญี่ปุ่นในพม่าตอนเหนือ การรบเพียง ๒๓ วัน ก็สามารถยึดถนนสายลี้โด
(Ledo Road) ทางตอนเหนือของพม่าและติดต่อกับกองทัพจีนของจอมพล เจียง ไคเช็ค

^๑ ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒, หน้า ๑๘๘-๑๙๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๐-๑๙๑.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๑-๑๙๒. และไปรกรายละเอียดใน

(Field Marshall Chiang Kai-Shek) ได้ ต่อมาพลเอก โจเซฟ สติลเวลล์ (General Joseph Stilwell) แม่ทัพอังกฤษในพม่าได้นำกองทหารสัมพันธมิตรรุกเข้าสู่ดินแดนตอนกลางของพม่าได้ ทหารญี่ปุ่นเสียชีวิต ๕๐,๐๐๐ คน จึงเข้ายึดเมือง มันทะเลและนครร่างกุ้งได้ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕

ส่วนกองทัพญี่ปุ่นในตอนเหนือของพม่าและตอนเหนือของสหรัฐอเมริกาเริ่มนั้นได้ แก่ กองพลที่ ๓๓ กองพลที่ ๕๖ ภายใต้การบังคับบัญชาของพลโท โมโตคา กองพลที่ ๑๘ ของพลโท วาจิ้ว กองพลที่ ๒ ของพลโท โอคาซากิ กองพลที่ ๔๕ ของพลโท ทาเคฮาร่า กองพลที่ ๕๕ ของพลโท งาวาฮานา และกองพลที่ ๑๑๖ ของพลโท ฮายาชิ รวมกำลังพลประมาณ ๗,๐๐๐ คนนั้น ถูกกองทัพสัมพันธมิตรคือกองทัพจีน จำนวนประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คน ภายใต้การนำของนายพล หล่องเจียะ คิดตามโจมตี จนทหารญี่ปุ่นพ่ายแพ้ต้องถอยจากดินแดนพม่ากลับเข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๓^๒ กองทหารญี่ปุ่นส่วนนี้ได้กลับเข้ามาอาศัยดินแดนไทยเป็นที่ชุมนุมพลและเป็นฐานทัพเพื่อตั้งรับกองทหารฝ่ายสัมพันธมิตร และได้ตั้งกองทหารตามจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือของประเทศไทยคือ ที่เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ตาก และพิษณุโลก^๓

^๑ Louis L. Snyder, The War A Concise History, 1939-1945, p. 456-468.

^๒ จีบี เวลสัน, นายพลลิ้ว, แปลโดย อูทัย กัทธลาภูด, หน้า ๑๓๑๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘-๑๙.

กองทัพพายัพได้วางกำลังซัดคาทัพในแคว้นสหรัฐไทยเดิมเพื่อป้องกันข้าศึกมิให้
 ล่วงล้ำเข้ามารุกรานแคว้นสหรัฐไทยเดิมและมีให้ดินแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย
 ถูกกองทัพจีนโจมตีได้ ต่อมาเมื่อกองทหารญี่ปุ่นต้องล่าถอยออกจากพม่ากลับเข้าสู่ประ
 เทศไทยหลายกองพลแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีและผู้นำราชการทหาร
 สูงสุดได้ออกคำสั่งให้กองทหารในกองพลที่ ๒ และกองพลที่ ๓ ของกองทัพพายัพพลอนกำลัง
 เคลื่อนย้ายกลับเข้าที่ตั้งในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และลำปางตามลำดับ แต่ก็ยัง
 มีกองทัพ กองทัพพายัพเป็นส่วนน้อยประมาณสามกองพันที่คงรักษาการอยู่ในสหรัฐไทย—
 เดิม ขณะที่กองทัพพายัพเคลื่อนย้ายกำลังกลับเข้าสู่ที่ตั้งในจังหวัดเชียงราย
 และตำบลสำคัญทางบ้านพุทธศาสน์นั้น กองทัพพายัพส่วนใหญ่ก็ได้วางกำลังเตรียมการ
 ค้ำทานข้าศึกมิให้ฉวยโอกาสติดตามโจมตีกองทหารไทยในขณะเคลื่อนย้ายเข้าสู่ที่ตั้งใหม่
 ได้ ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๓ กองทหารกองทัพพายัพจึงได้กลับเข้าสู่ที่ตั้งในบริเวณภาค
 เหนือของประเทศไทยเป็นที่เรียบร้อยโดยมิได้ถูกกองทัพจีนโจมตีได้รับความเสียหาย
 และรอกพันจากการถูกปิดล้อมโดยกองทัพจีนในแคว้นสหรัฐไทยเดิม^๒

อย่างไรก็ดีเมื่อกองทหารญี่ปุ่นประมาณ ๗,๐๐๐ คน ถอนกำลังเคลื่อนย้ายจาก
 พม่ากลับเข้าสู่ประเทศไทยนั้น กองทหารญี่ปุ่นเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความตึงเครียดทาง—

^๑ บค.บก.ทบ.กท., บก.กองทัพพายัพ สธ.๓ ที่ ๑๐๔๓/๓๖๔๖ เรื่องแผน
 ดำเนินงานในระวางการซัดคาทัพ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๘๕

^๒ บค.บก.ทบ.กท., บก.พล ๓ ท.พายัพ "ลับเฉพาะ" สธ.๓ ที่ ๕๐/๒๖๕
 บันทึกคำสั่งยุทธการเรื่องการย้ายกำลัง ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๘๕. และ บก.ร.๓
 "ลับเฉพาะ" สธ.๓ ที่ ๓๔/๓๓๔ คำสั่งยุทธการตอนที่ ๑ เรื่องเตรียมการค้ำทานใน
 ขณะหน่วยทหารเคลื่อนย้ายเข้าที่ตั้งใหม่ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๔๘๕

ทางทหารและทางการเมือง กล่าวคือทหารญี่ปุ่นที่ถอยออกจากประเทศพม่ากลับเข้าสู่ประเทศไทยนั้นเป็นกองทหารที่สนับสนุนให้กองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่แล้วจำนวน ๕๐,๐๐๐ คนนั้นเพิ่มกำลังขึ้นอีกรวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ คน ได้เปรียบทางด้านบุคลากรต่อกองทัพไทยซึ่งมีกำลังพลทั้งหมดประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คนเท่านั้น และอาวุธยุทโธปกรณ์จำนวนมากและค้ำยประสิทธิภาพกว่าของญี่ปุ่น ถ้าหากมีเหตุการณ์ถึงเครียดทางทหารถึงจุดระเบิดแล้ว กองทัพญี่ปุ่นก็จะทำการปลดอาวุธกองทัพไทยไว้ทันที ระหว่างนั้นขบวนการเสรีไทยภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ปฏิบัติการต่อต้านกองทหารญี่ปุ่นอย่างไ้ผลและเป็นขบวนการใหญ่ที่ฝ่ายญี่ปุ่นต้องการจะปราบปรามอยู่แล้ว ส่วนอีกขบวนการหนึ่งคือ ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งคิดจะหักหลังญี่ปุ่นในระยะตอนปลายสงครามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่มีแผนการที่จะต่อต้านหรือขับไล่กองทหารญี่ปุ่นออกไปจากประเทศไทยจริง เพราะจอมพล ป. พิบูลสงคราม คงตระหนักดีแล้วว่ากองทัพไทยนั้นสู้กองทัพญี่ปุ่นไม่ได้ แต่เมื่อญี่ปุ่นเป็นฝ่ายเสียเปรียบฝ่ายสัมพันธมิตรในช่วงระยะปี พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๘๘ จอมพล ป. พิบูลสงคราม รู้สึกว่าตนเองคาดคะเนสถานการณ์ผิดพลาด จึงได้วางแผนสร้างหลัฐานทาง ๆ เพื่อจะเป็นข้อแก้ตัวต่อฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่อยุติสงครามแล้ว อย่างไรก็ตามแผนการของขบวนการเสรีไทยและขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น ฝ่ายญี่ปุ่นก็รู้เท่าทันอยู่และเตรียมกำลังไว้ป้องกันสถานการณ์อย่างเข้มแข็งรัดกุมตลอดเวลาในระยะปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๗ และกลางปี พ.ศ. ๒๔๘๘ แต่กองทหารญี่ปุ่นก็ตระหนักดีว่าถ้ากองทหารญี่ปุ่นช่วยโอกาสเข้าปฏิบัติการปลดอาวุธ

* ปศ.ยก.ทบ.กท., บก.กองทัพพายัพ "ลับที่สุด" สร.๒ ที่ ๓๕๕/๒ การเคลื่อนไหวของทหารพันธมิตร (ญี่ปุ่น) ในเขตกองทัพพายัพ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๘๘

^๒ บันทึกส่วนตัวของจอมพล ป. พิบูลสงคราม, "เอกสารส่วนตัวของท่านผู้หนึ่งละเอียดย พิบูลสงคราม," บ้านเลขที่ ๘ ซอยรัชดาลัย ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพฯ

กองทหารไทยเมื่อไรกองทหารญี่ปุ่นก็จะถูกกองทหารฝ่ายสัมพันธมิตรจากพม่าและจีนตอนใต้
โจมตีกระหนาบทันที โดยกองทหารไทยจะเป็นกองทัพสนับสนุนและเข้าร่วมรบกับทหาร—
ฝ่ายสัมพันธมิตรทำการขับไล่กองทหารญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย ทั้งนี้เพราะกองทหาร
ญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามในแนวรบหลาย ๆ ด้านจนต้องล่าถอยและอ่อนกำลังลงแล้ว และใน
ระหว่างนั้นพลโท นากามูรา ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของญี่ปุ่นประจำประเทศไทยซึ่งดำรง
ตำแหน่งแทนพลโท อिका เป็นผู้ที่มีมองการณ์ไกลจึงไม่ปรารถนาจะทำการรุนแรงกับกอง—
ทหารไทย แต่ก็มีใ้กระบาทกองทหารไทยจึงได้จัดเตรียมกำลังทหารญี่ปุ่นไว้เป็นจำนวน
มาก และรักษาสอดส่องความเคลื่อนไหวของกองทหารไทยและพวกขบวนการเสรีไทย
อยู่ตลอดเวลา เพื่อมิให้กองทหารไทยและพวกขบวนการเสรีไทยฉวยโอกาสทำการปลด
อาวุธกองทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยได้ ฉะนั้นต่างฝ่ายต่างก็คุมเชิง เตรียมพร้อมอยู่ทุกขณะ

ระหว่างกลางปี พ.ศ. ๒๔๘๘ พวกขบวนการเสรีไทยปฏิบัติการได้ผลดีและทวี—
จำนวนกำลังพลมากขึ้น พวกนี้ได้รับการสนับสนุนทางคำนำอาวชยุทธภัณฑ์จากฝ่ายสัมพันธมิตร
ฝ่ายญี่ปุ่นก็ยิ่งเพิ่มความหวาดระแวงฝ่ายไทยมากขึ้น ขณะที่สถานการณ์ในประเทศไทยใกล้
จะถึงจุดระเบิดจนกลายเป็นสงครามใหญ่ในประเทศไทยระหว่างกองทหารญี่ปุ่นและกอง
ทหารไทยหรือพวกขบวนการเสรีไทยนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ลาออกจาก
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ เพราะสภาผู้แทนราษฎร
ไม่อนุมัติร่างพระราชบัญญัติพระราชกำหนดจัดระเบียบราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์

๑ อ. พิบูลสงคราม, จอมพล ป. พิบูลสงคราม เล่ม ๓ (กรุงเทพฯ:
ศูนย์การพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๖๐๕-๖๐๖. และบันทึกส่วนตัวของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
เอกสารส่วนตัวของท่านผู้หนึ่ง ละเอียด พิบูลสงคราม

และโปรดดู ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒, หน้า ๑๕๑.

และพระราชบัญญัติโอนคดีพระราชกำหนดพินัยกรรมมรดก ต่อมาพันตรี ทรง อภัยวงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนจอมพล ป. พิบูลสงคราม และจัดตั้งรัฐบาลใหม่

ในระยะต่อมาความตึงเครียดระหว่างกองทัพที่ขึ้นกับกองทัพไทยและพวก ขบวนการเสรีไทยในประเทศไทยก็ค่อย ๆ ผ่อนคลายลงไป จนกระทั่งรัฐบาลที่ขึ้นยอม จำนวนต่อกองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรโดยไม่มีเงื่อนไขเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘

-
๑. พิบูลสงคราม, จอมพล ป. พิบูลสงคราม เล่ม ๓, หน้า ๒๕-๒๖.
และโปรดคุณ ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒, หน้า ๑๕๒.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย